

# EL CAMI

SETMANARI VALENCIANISTA

El senyor Samper és l'encarregat de plantejar la crisi.

Any III

Número 131

VALENCIA 15 DE SETEMBRE DE 1934

## Estil de valenciana prosa

Assistim a una lliçó de nostre caríssim amic En Carles Salvador, un de tans dies de la Setmana Cultural, i, acompanyant-lo, mentalment, en la seua disertació, anàvem recordant la història de la literatura valenciana. I dia Salvador, com devem bandejar, en el règim directe dels verbs transitius, la preposició *a*, que és característica del castellà. Açò ens portava, com de la mà, a pensar en aquella famosíssima traducció del Kempis que feu Miquel Pérez, a la qual afudim en nostre darrer article titulat "El primer llibre imprès a Espanya".

La traducció del Kempis, per Miquel Pérez, ja ho dia el sonet de Fenollar que transcribirem, i encara són més laudatoris els de Roig de Corella, i el de sor Isabel de Villella —que va fer aquells doleïssims versos on s'al·ludix a la solitud sonora i la música callada; admirables troballes per ser glosades, no res menys que per Sant Joan de la Creu, qui les feu famoses— fón l'obra de més preciositats literàries de son temps, com han afirmat crítiques actuals i documentats. Si Roig de Corella italianejava en les seues composicions, Miquel Pérez mullava la ploma en confitura i seguia el gust de la seua època ple de refinaments retòrics, cercant la musicalitat del període sobre tot, recorrent inclús a intercalar rimtes poètics en els finals de paràgraf per aconseguir efectes. En una paraula, mentre la literatura catalana que fins aleshores romania medieval no volia apartar-se de la sobrietat gòtica, els nostres catalans de València s'havien assimilat tot el renaixement i encara, pot ser per efectes de clima, per idiosincrasia, per estes ubèrrimes hortes lluminoses que tant parlen a l'esperit, devallaren a l'ubriaguesa del barroc. I heus ací com en pocs anys —ja ho assenyalaven l'atre dia a l'establir la fonda diferència entre Ausias March i Bernat Fenollar—, la Catalunya estricta resta amb aquella classicitat que li és adient, mentre la Catalunya valenciana trenca aquella tradició, saturant-se de vida, de les corrents espirituals europees, adquirint aleshores eixe títol que tantes vegades se li ha donat d'Atenes de la Mediterrània. Natural és que si havia un Corella, un Canals, un Pérez i tants i tants que es trobaven distints, pensaren que aquell estil d'escriure no era el tradicional, i, així com modernament, en quan un grupet d'escriptors els dona per adjectivar de distinta manera a l'ús corrent, ja es poden dir amb qualsevol *ista*, els nostres escriptors del xvè i xviè, justos i modestos, es varen contentar amb dir la veritat, senzillament. ¿Havia un estil de València per a la prosa? Doncs "estil de valenciana prosa". D'ací han volgut, persones mal intencionades, traure argument per a dir que hi ha una llengua valenciana i altres simples, per fortuna aclarides per polígrafs espanyols i estrangers, apart dels nostres, però ben clar està que quan un

escriptor es referix a l'estil no està parlant del cognom de l'idioma.

Puix bé. Este estil de valenciana prosa no era altra cosa que el de sempre amb els seus fi d'aportacions. Com totes les coses d'este món, és explicable, hi havia coses bones i dolentes. Hi havia la constant transposició del verb, que a la llarga és d'una elegància fadigosa; hi havia redundàncies com les que assenyala M. de Montoliu: "dèbil flaqueça, llibertada llicència, lluminosa llum, orbs i ceçch", tota una classe absurda d'adjectivació al substantiu per trobar un rime; hi havia una bona aportació de paraules castellanes i castellanisades que jo no se'n desfarem d'elles i per comble la preposició a la qual afudia Salvador, com en els exemples "veig a mon Senyor Déu", "a la qual nodreix", "a qual desitja".

I açò, com el gongorisme a la literatura castellana; en altre ordre, com Escalante al teatre actual, donà el fruit de les innovacions atrevides. Quan les següents persones de talent es fa un avenç. En aquell temps, Antoni Canals es va mantindre en tant justa mida que mai es lloarà prou la seua obra. Però també va obrir la portella per on entraren tots els assassins de nostre idioma i el que aleshores es digné estil de valenciana prosa ha estat substituït per "el valencià que ara es parla" actual, i les lliçons de Salvador i d'altres esforçats amics encara no poden prou en el barroquisme en sa última i denigrant acceptió.

ENRIC NAVARRO I BORRAS

## La passió

Per què els hòmens deixarem tan sovint que la passió ens obscurisca la raó?

I no ocorre açò solament en els ignorants, en els obtusos, sinó que el cas es dona amb la mateixa freqüència en els hòmens que passen per intel·ligents, en els que en els actes de la vida ordinària són entenimentats, obren amb prudència, són tinguts per sensats.

La passió està fortament arrelada en l'ànima de les gents com una d'eixes plantes parasitàries que no es poden suprimir sense aterrar el tronc que les sustenta. Aplega a tots els ordres de la vida: científic, artístic, filosòfic, polític... Baix el seu impuls veem com es cometen diàriament les majors atrocitats.

La passió domina a l'intel·lectual que, aferrat a les seues teories, no admet res que, per ben demostrat que siga, desmentisca de la seua concepció, de les seues conclusions. Passió és el mòbil que fa que l'artista es reclusa en la torre d'ivori i tanque finestres i ventalles per tal d'evitar que puga pene-

trar la claror de l'exterior que, potser, faria trontollar les idees i teories estètiques que ell, hermèticament, sustenta.

Mes en qui millor poden observar-se els estralls de la passió és en el polític. Ah!, el polític a l'ús és l'hòme impermeable a tot raonament que no coincideix exactament amb la seua ideologia. És aquell que està en possessió de la veritat absoluta. I d'acord amb esta creència, judica els fets sense concedir el menor marge de generositat a l'enemic. L'adversari polític, per a ell, mai té raó.

El ciutadà que està afiliat a un partit, en la quasi totalitat dels casos es limita a llegir el seu periòdic, a escoltar els seus caporals i amb les suggerències d'uns i altres forma el seu judici, sempre advers per al que no combrega amb ell. No dedica una assenyada atenció als fets, als esdeveniments, no estudia les qüestions, no té més nort que el pensament del partit. Tot el demés sobra. D'ací el canibalisme polític tan en vigor entre nosatres, que tendix a suprimir a l'adversari, no a convèncer-lo, no a atraure-se'l. A suprimir-lo de la vida política i, a vegades, de la vida terrena.

Les anteriors consideracions m'han estat suggerides per un article d'un escriptor de dreta —significació que, en esta ocasió, dona major relleu al cas que comentem—, d'una sensatesa com rares vegades es produïx.

Comentant el susdit escriptor —Salvador Minguíon— el plet originat entre el Govern de Catalunya i el Central amb motiu de la llei de Correus promulgada per el primer, escriu paraules tan assenyades, tan desinteressades, com estes que traduí: "Evidentment, la qüestió de si la llei de Correus és o no de la competència de la Generalitat, és una qüestió jurídica que res té a vore amb les idees i els sentiments que dividixen als ciutadans en dretes i esquerres. L'obligació de l'hòme de dretes que exercix funcions judicials és judicar en consciència, sense prejudicis ni apriorismes." "Creem que en rebutjar o mantindre la llei en bloc, ambdues parts, el Tribunal de Garanties i la Generalitat, s'han excedit. Entre llurs nombroses disposicions una discriminació s'imposava. Per ahí pot vindre la solució." I continua amb el mateix to elevat, de noblesa d'esperit, sense preocupar-se de si les seues paraules estan en pugna amb les apreciacions dels seus correigionaris.

Eixa és l'actitud intel·ligent, civilizada. Les idees, les afecions, no ens deuen apassionar fins a l'extrem de posar-nos una bena als ulls.

Cal que ens eduquem políticament, i prengam per model l'hòme que atén, que reflexiona, que es deixa convèncer, si ve el cas.

Així entenem la política, nosatres que no mai hem segut polítics a la manera com la gent entén això de ser polític.

Atra cosa és desbordament de passió, primitivisme, negació.

Atrinxerar-nos en determinat credo polític, fent-nos inasequibles a tot raonament advers a les nostres idees, creent que nosatres posseïm la veritat i ningú més, posar-nos una etiqueta i classificar-nos, és cosa extraordinària.

## Tribunals impopulars

A l'Audiència de Barcelona venen produint-se incidents que han culminat darrerament en la vista causa de l'advocat senyor Xammar. Hom pretén considerar estos incidents d'una manera llugera, com si obediren a un estat de rebellia social, contrari a l'actuació de tribunals independents.

Hi ha sense dubte un antagonisme cada vegada més accentuat entre els jutges i magistrats que actuen a Catalunya i aquella part del poble que sent més viva i exaltada la inquietud del catalanisme. ¿A què és degut eixe antagonisme? Si no busquem les causes que han voltat eixos tribunals d'una atmosfera apassionant, incorrirem en el judici en grossos errors d'apreciació. Alguns hòmens de partit han parlat ja que una de les condicions prèvies de l'autonomia és la pròpia capacitat, posant en dubte per lo vist l'aptitud autònoma de Catalunya. Mirada aixina la qüestió, resultaria que els catalans, en tant que espanyols són aptes per a les funcions de govern, però en tant que catalans assoleixen, carixen d'aquelles condicions. O que als catalans els cal encara una tutela, que per força l'han d'exercir hòmens superiors, que és tant com creure que els espanyols tenen el privilegi de saber manar. Ningú que coneiga la diferència que precisament hi ha a favor de Catalunya en gairebé totes les activitats, especialment en les de l'esperit, pot avindre's a la teoria de la inferioritat de Catalunya.

Les dificultats en l'adaptació de l'Estatut estaven descomptades, atenent a la mentalitat del funcionariisme d'un Estat que per a ell és incommovible. Els serveis han anat traspassant-se al govern autònom de la Generalitat, però el personal, els funcionaris, no ha sofert canvi de cap mena en el seu interior. Més aviat s'han sentit en lluita amb el nou ordre de coses, en una predisposició constantment adversa a aquelles prerrogatives o drets que l'Estatut reconeixia als catalans. Si els funcionaris dels escalafons de l'Estat hagueren tingut que votar l'Estatut, no hauria quedat absolutament res del projecte, com ho demostra la intervenció d'uns pocs que actuaren més que com a diputats, com a professors o catedràtics.

Eixa resistència a l'esperit de l'autonomia, s'ha fet més patent que en cap altra banda als tribunals, però també haguera pogut manifestar-se a la Universitat. Afortunadament, els pocs professors que s'han sentit incompatibles amb una Universitat coordinada amb l'ànima i la cultura del país, amb una fecunditat que ara és prematur demanar-li, s'han traslladat a altres centres universitaris. Així i tot, encara

ment fàcil i que, sense dubte per açò, quasi tot lo món practica, però és un procedir egoista, injust, que nosatres no voldriem mai vore'l adoptat per els nostres companys en valencianisme.

DANIEL TOSSAL

hi ha qui confon l'exigència i la severitat en l'estudi, amb mòbils polítics.

Els jutges de Catalunya que foren en atra hora un instrument de persecució de les idees que aleshores es consideraven delictes, no poden evitar un refús íntim contra un canvi tan radical com el que suposa l'Estatut, no poden sentir-se compenetrats amb allò que ampara precisament lo que tantes vegades havien condemnat. La naturalesa humana no permet adaptacions tan grans. Clar que en compte d'entestar-se en bogar contra la corrent, degueren —ells o el Govern— traslladar-se a altres llocs. Tanmateix han preferit restar a Catalunya i resistir.

El dret dels catalans a usar la seua pròpia llengua té als tribunals vexacions que exasperen. Els incidents de més importància que recordem s'han produït per manca de tacte en els jutges o magistrats a l'expressar-se en català els testimonis o acusats; per la manca de respecte a la immunitat parlamentària dels diputats de la Generalitat; per la severitat amb que condemnaven, fidels als temps pasats, actes o manifestacions dels que hom diu que atempten a la *sagrada unió de la patria*, mentre es mostraven indulgents amb els autors d'atra mena d'atemptats, etc. Tot això és lo que ha donat lloc a la impopularitat dels tribunals i als incidents últims.

El Col·legi d'Advocats ha elevat un escrit al president de l'Audiència de Barcelona, reclamant del processament de l'advocat senyor Xammar, a qui es considera incurs en responsabilitat per no obeir el president del tribunal en un judici a porta tancada. Malgrat estar comprès el cas en una atra llei, se l'ha sotmès a la d'ordre públic, i lo que sempre ha estat objecte d'una correcció disciplinària, ara ha motivat l'empresonament del senyor Xammar i la corresponent sentència condemnatòria. S'ha tingut present més que cap atra cosa, la filiació nacionalista del senyor Xammar.

Com sempre, els comentaris van per les rames. Les causes dels incidents s'obliden. I és que els Tribunals de Catalunya, en règim d'autonomia, no poden estar en mans de funcionaris que es consideren forasters, enemics de la llengua i de l'esperit del poble. Encara que existisca la facultat de fer-se interpretar les paraules, per a fer justícia cal comprendre-les directament i cal estimar-les.

PERE CARDONA

**Acadèmia del PATRIARCA**  
(de Morante Borrás)  
1.ª i 2.ª ensenyança  
Comptabilitat, Batxillerat.

Magisteri, Comerç, Oposicions  
100 % TOTS els alumnes  
aprovats en els darrer exàmens celebrats en els Centres oficials d'aquesta ciutat  
València -CORRETGERIA, 28



# ELS FETS DE LA SETMANA

11. Arriba a València el Conseller d'Economia de la Generalitat, senyor Comorera, per a conferenciar amb els elements arrossers.

★

6. El Consell de la Generalitat aprova el Reglament de la llei de Contractes de Conreu i per raons d'ordre públic prohibeix l'anada a Madrid per carretera dels membres de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre.

El governador de Bilbao ha imposat multes de 5.000 pessetes als components de la Comissió que s'havia reunit prenent acords de rebellia.

El Col·legi d'Advocats de Barcelona acorda protestar contra el processament del senyor Xammar i designar al Degà per a la seua defensa. El senyor Xammar, tot i agraint este acord, ha preferit de defensar-se ell mateix.

7. L'Ajuntament de Madrid, per 14 vots contra 4, rebutja la proposició de boicot a les mercaderies catalanes.

Nombrosos Ajuntaments bascos han presentat la dimissió col·lectiva. Existixen dificultats per a suplir els regidors dimissionaris.

8. Amb motiu de l'Assamblea de l'Institut de Sant Isidre ha estat declarada la vaga general a Madrid. S'ha clausurat la Casa del Poble i de resultat de troteigs hi ha sis mort i catorze ferits. S'han practicat 200 detencions.

Al Monumental Cinema, de Madrid, s'ha celebrat l'Assamblea de propietaris agrícoles catalans, presidida per la Junta de l'Institut de Sant Isidre, els senyors Anguera de Sojo, Gil Robles, Martínez de Velasco i Melquiades Alvarez. Pronúncien discursos els senyors Traveira, Bofarull, Anguera de Sojo, Cirera i els caps polítics Gil Robles, Velasco i Melquiades Alvarez. Les conclusions aprovades proclamen la solidaritat dels agricultors catalans amb els d'Espanya, demanen el compliment de la sentència del Tribunal de Garanties i la inhabilitació del Govern de la Generalitat per a disposar de l'ordre públic.

A Oviedo s'ha declarat també la vaga general per l'acte d'Acció Popular anunciat a Covadonga, en el qual ha fet un discurs d'actualitat política el senyor Gil Robles.

9. Amb motiu de la vista causa de l'advocat senyor Xamar a l'Audiència de Barcelona, es produïxen incidents entre el públic i els magistrats i entre el Fiscal, senyor Sancho, i el cap de policia, senyor Badia. Fón dictada sentència, condemnant al senyor Xammar a mil pessetes de multa o un mes d'arrest. El Fiscal, senyor Sancho, és detingut i alliberat després per gesions del president de l'Audiència.

A Olesa de Montserrat són detinguts 93 afiliats al requeté i conduïts a Barcelona. Entre ells figura un capellà.

10. El Govern de la Generalitat acorda clausurar l'Institut Agrícola de Sant Isidre.

El Govern de Madrid ha imposat diverses multes per la vaga general de diumenge, d'acord amb la llei d'Ordre públic. L'import de les multes dona un total de prop de 600.000 pessetes.

L'ex-director general de Seguretat, senyor Manuel Andrés i Casaux, és mort a trets a San Sebastian.

A Bilbao han ingressat a la presó 17 regidors d'arrest. Han pres possessió els regidors interins i han elegit alcalde el senyor Pere Barrera, radical.

11. S'ha celebrat amb més entusiasme que mai l'homenatge al Conseller Casanova, en el monument del qual s'han depositat més de 2.000 corones. En representació dels nacionalistes valencians parlà el senyor Francesc Soriano.

Al port de San Esteban de Pràvia els carrabiners sorprenen un contraban d'armes i municions i s'incauten de 73 caixes amb 200.000 cartutxos per a màuser. S'han practicat varies detencions, entre elles les dels diputats socialistes Peña i Amador Fernández, alliberats poc després.

El Consell de Ministres s'ocupa de la situació de Catalunya i de les qüestions d'ordre públic i pren acords importants en relació a la Junta de Seguretat de Catalunya, que ha estat convocada urgentment. Es creu que el Govern està en crisi, però que esta s'ha ajornat en vista dels successos de Madrid, Barcelona i Astúries, que hom creu obedixen a un pla revolucionari.

La Sala de Govern de l'Audiència de Barcelona acorda suspendre els juïns orals mentre no es prenguen les mesures que garantixen la seguretat personal dels funcionaris.

Entre el Govern i la Comissió per al trasllat a Madrid de les despulles de Galan i Garcia Hernández s'han manifestat divergències aprop de la data i organització de l'acte.

12. Ha estat acceptada la dimissió al Cap dels serveis de policia de la Generalitat, senyor Badia, a conseqüència dels incidents del Palau de Justícia.

Els Consellers de Governació i Hisenda de la Generalitat, senyors Dencàs i Esteve, surten cap a Madrid per a prendre part en la Junta de Seguretat.

El Parlament de Catalunya reprén les seues tasques amb la lectura del Reglament de la Llei de Contractes de Conreu i un projecte de llei autorisant al Consell per a refondre els preceptes de la Llei i els del Reglament en un nou cos legal, que ha passat a la Comissió dictaminadora.

13. En la reunió del Consell de Ministres es tractaren els temes polítics d'actualitat i es convingué en principi no plantejar la crisi fins l'apertura del Parlament. En el banquet donat pels ministres al senyor Lerroux s'atorgà un vot de confiança al senyor Samper.

S'ha reunit la Junta de Seguretat de Catalunya, sota la presidència del ministre de la Governació, senyor Salazar Alonso. Les referències de la reunió diuen que s'ha reduït a un canvi d'impressions.

6. La segona jornada de la vaga textil als EE. UU. s'ha caracteritzat per la violència. Han resultat deu mort i nombrosos ferits en les topades de vaguistes i policia. El nombre de vaguistes és de 340.000.

# Fent CAMÍ

## ACTES BENEMERITS

El senyor Brau, sempre tan pintoresc en les seues coses, ha publicat una fulla "A la opinió pública" defenent-se dels atacs que se li han inferit en la seua actuació de regidor.

S'ha dit públicament que el seu telèfon en dos anys i mig ha gastat 3.813'85 pessetes, "con lo que se pretende —contesta el senyor Brau— poner una Pica en Flandes y demostrar con ello alguna cosa anormal, que pudiera mermar en algo mi modesta personalidad".

No hi ha res d'anormal. "...el telèfon aludido lo han disfrutado los pobres del Distrito del Puerto que previamente y de antemano lo solicitaban de mis hijas."

Ja suposàvem que el senyor Brau es dedicava a afavorir als pobres... a costa de l'Ajuntament i... per conducte de les seues filles.

## AIXO ES TINDRE COR!

El senyor Brau no es limita a donar esta explicació, sinó que l'adoba a més amb una mica de literatura com la mostra que seguix:

"Hay familia que de Valencia a Cartagena y por conferencia telefónica me rogaban que me interesara por su hijo que, enfermo, se encontraba en el Hospital Militar; otros me pedían que por todos los medios posibles consiguiera que al hacerse la clasificación de los quintos procurara que a su hijo no lo embarcaran, quedando, por lo tanto, en la plantilla del Arsenal u otra dependencia; otro me pedía "que por lo que más quiera en el mundo haga que a mi hijo lo traigan a la Comandancia de Valencia"; familias que me pedían que al ser clasificados los quintos pro-

curara, con mi modesta influencia, destinarlos al Cuerpo de Infantería de Marina; como también por conferencia y con la voz velada por el llanto me suplicaban y decían: "Fasa lo que puga per a que mon fill vinga a Valencia y puga vore al únic chermá que li queda"; y otros me suplicaban con gran congoja, tirara el resto para alcanzar que su hijo pudiera llegar a tiempo de poder ver a su padre que se encontraba en la agonía. Y cuando se estaban celebrando estas alegres conferencias y en los momentos más importantes, se oía la voz de la Central que decía: "TRES MINUTOS... DESEAN CONTINUAR"... ¿Podía dejarse de celebrar esta clase de conferencias?"

## CONTE JUEU

Moisés i Brooc són dos jueus que han estat associats molt de temps; es separaren; el seu negoci els ha deixat un milió de benefici.

—Quan em donaràs les cinc-centes mil pessetes que me corresponen?

—Mai!

—Cóm mai? El negoci era dels dos.

—Es cert; però vols dir-me tu quin capital vares portar el dia que constituïrem el negoci?

—No vaig portar diners, però sí la meua experiència.

—Bé, puix emporta't l'experiència i jo em quedaré els diners.



El Congrés de les Trade Unions ha acordat refusar el front únic amb els comunistes.

7. Ha esclatat un nou moviment revolucionari a Cuba, havent-se proclamat la llei marcial a Santiago de Cuba.

Les negociacions americano-soviètiques han quedat suspeses definitivament, per no haver donat resultat les conversacions últimament celebrades.

El senyor Barthou ha arribat a Ginebra i ha celebrat importants conferències, en les quals ha exposat el seu parer que la qüestió d'Austria és essencialment internacional.

La vaga textil de Nord Amèrica continua amb la mateixa intransigència. El nombre total de vaguistes ha augmentat a 390.000.

8. En el sext dia de vaga hi ha mig milió de vaguistes.

El paquebot nord-americà "Morro's

Castle" s'ha incendiat prop de Nova Jersey. Han resultat 193 morts i 300 desapareguts.

10. Ha estat clausurat el Congrés nacional-socialista de Nuremberg, amb un discurs —el seté— d'Hitler.

11. Ha començat la XV Assamblea de la S. de N., per a la què s'ha elegit president al representant suec, senyor Sandler.

S'ha fet pública la resposta negativa del Reich al Pacte Oriental, adreçada al Foreign Office.

L'ofertament d'arbitratge per a la vaga textil dels EE. UU. expira esta nit. Espanya ha cursat la seua petició de reelecció al Consell de la S. de N.

12. El canceller Schuschnigg demana als Estats Units a Ginebra que donen el seu ajut moral a Austria.

Els representants d'Estònia, Lituània i Letònia han firmat un pacte d'aliança i col·laboració dels tres països.

**Josep Antoni Noguera, S. A.**

FÁBRICA D'OLIS VEGETALS

ESPECIALITAT EN EL DE COCO, SÉSAM, RICÍ I LLINOS

FÁBRICA: Camí de Madrid  
Telèfon 14.530

Fábrica d'Àcids i Superfosfats  
GUANOS "LA NOGUERA"

Especialitat per a cada cultiu  
PRIMERES MATERIES PER A ABONOS

FÁBRICA: Camí Fondo del Grau  
Telèfon 21.503

CONSIGNACIONES DE VAIXELLS  
AGENCIA DE DUANES

DESPATCH: Gran Via, 12 - Telèfon 14.530  
Apartat de Carreus n.º 9  
VALENCIA

Fábrica Llunes i Cristals

**J. Prat**

Colón, 7 - Telèfon 17.280  
València

Fabricació de taulers, i xapes seients en tota classe de fustes

**Salvador Vilarrasa**

Jesús, S. V. S. Sucursal en Barcelona:  
Telèfon n.º. 12.221 Marqués del Duero, 127  
VALENCIA Telèfon n.º. 34.359

# Cap a l'hivern

Ara ens dirigim cap a l'estació més trista de l'any. Estació hivernal que té significacions molt diferents i simbolismes no gens optimistes per al ser humà.

Anem a entrar en la tardor, preludi i herald de l'hivern. Esta tardor començarà per al valencianisme amb diferents problemes difícils de resoldre, si el patriotisme nostre no els venç i els supera. Açò, que té quelcom de profecia, no sembla tal si hom ha observat atentament el panorama de la vida valencianista dels darrers dies. En diferents llocs han estat preses determinades mides que realment han fet donar un pas decisiu per a la salvació de nostra Pàtria. Este pas no podem dir si serà avant o arriere; no podem aventurar-nos a qualificar tan prompte uns actes de fa sols hores... Però si cal de nou que senyalem —ho hem fet tantes voltes!— un, no ja consell, sinó més bé observació als valencianistes.

El valencianisme, vullgam o no, passa ara per els moments més difícils de la seua existència. Cal reconèixer que quan el valencianisme encara està en la gestació, hem tingut la dissort que el nostre cos haja estat dividit. Esta divisió juntament amb altres afers que no cal ara considerar, han produït un retard considerable per al valencianisme polític. Per el que veem serà impossible acabar amb les divisions, ja que a estes han seguit una lluita entre els diferents sectors del valencianisme que farà encara molt més difícil el què els que miràvem més la responsabilitat de les actuacions, volíem, desitjàvem la unió de tots els patriotes per a un fet concret: la salvació exclusiva de la Pàtria. Per a açò, lo mateix sobra el dretisme que l'esquerranisme; però, per lo vist, la política espanyola, el sentit i pensament espanyols, encara estan massa infiltrats al pensament dels valencianistes. Es, doncs, impossible l'acoblament de tots els valencianistes conjuntament. Cal reconèixer-ho i lamentar-ho.

Però, adonem-se tots de la responsabilitat que tenim, després de prendre estes mesures. La tardor que preludia l'hivern, és per a nosatres un bell i trist exemple. No vullgam fer que també al valencianisme li caiguen les fulles; que el valencianisme desfalleixca per tindre un pit estret, un pit amb pulmons dèbils. No preparem, germans, l'hivern del valencianisme, que indefectiblement ve d'aterra de la tardor. Pensem un poc en la nostra Pàtria, pensem un poc en esta nostra València tan volguda.

Si és impossible la unió de tots, laborem cadascú amb fe i entusiasme en el nostre lloc; no introduïm a més la lluita entre els nostres sectors. Mirem tots que açò, realment, són els signes visibles de la tardor fatídica. No entrem en un hivern del valencianisme. Fem els possibles per a alliberar-nos d'ell.

S'acosten temps de grans treballs per la Pàtria. Acceptem amb dignitat el nostre lloc, preparem-se i complim amb el nostre deure de patriotes. Que la tardor, i l'hivern meteorològics que s'acosten, els salvem per a entrar en una primavera plena d'entusiasme, de fervor i amor patri que seran la salvació per a la nostra llibertat.

ROBERT MORODER



**Franco Tormo**

Xapes Asientos  
Taulers de fusta

C. PICASENT, NÚM. 8  
Telèfon 12.302  
VALENCIA

**GIMNASI VALENCIA**

Director: J. TORRES VICENTE

C. Salvatierra d'Alava, 20

Lubrificants

Standard

Auto-engràs

Ultra

Importació directa

J. Porta Bernabé  
Virués, 2 VALENCIA

Ferreteria

**EL POAL**

La més antiga i acreditada

Enric Izquierdo

Plaça Mercat, 27 - Tel. 12.237  
C. Moli Na Rovella, 13 - Tel. 13.544





## Catalunya té raó

Miquel Duran de València ha editat la banda el seu treball titulat "Catalunya té raó", inserit en el primer número de *La República de les Lletres*. De fet esta revista queda circumscrita a petits nuclis selectes, i l'estudi de Miquel Duran aspira a difondre's i convertir-se en una informació molt convenient.

¿En què té raó Catalunya?, es demanarà algun lector. Si examinem lo que representa Catalunya, per a més claredat, lo que s'anomena plet de Catalunya, comprendrem desseguida el significat de l'afirmació. Hi ha dues concepcions de l'Estat espanyol en pugna: la unitària, la que proclama tothora la intangibilitat de la pàtria i considera l'organització de l'Estat com alguna cosa pètria i amenaça amb duanes represives i llança tota mena de dieteris; i l'autonòmica, la que afirma l'existència peninsular de diverses personalitats nacionals i postula un Estat confederatiu que lluny d'ofegar-les les respecte en, totes les seues manifestacions i consagre el principi de la varietat. Esta darrera tendència que està d'acord amb la realitat peninsular i amb les noves idees de l'Europa moderna, la representa més que ningun altre poble del conjunt hispànic, Catalunya. Per el triomf d'eixa concepció, alhora que per la consagració de les seues llibertats, venen lluitant generacions de catalans. Contra Catalunya, com a representant d'eixa tendència, per als ulls de molta gent abominable,

es conciten els odis d'una Espanya vella i estèril.

Miquel Duran analisa esta pugna i, finalment, diu: Catalunya té raó. I eixos mots li servixen de guió del seu llibre. Però no és amb un examen de les realitats peninsulars com Miquel Duran vol fonamentar el seu criteri, sinó que per a alligonar al lector sobre la certitud incontrovertible d'aquella afirmació, cerca en les Constitucions polítiques d'Europa i Amèrica el reconeixement d'aquells fets que entre nosatres semblen aberracions, l'aplicació d'aquells principis que hom creu verdaderes follies, en una paraula, allò que Catalunya intenta inocular com a saba nova en el cos de l'Estat espanyol.

En eixe viatge a través de les pàgines de les esmentades constitucions, com diu Duran, veem lo que tenen inscrit en les seues constitucions respecte a autonomia, descentralització, ús d'idiomes, etc., els vells Estats d'Europa, les noves nacionalitats naixudes a la vida lliure després de la guerra i els nous Estats, com Rússia, abanda dels d'Amèrica.

Al tornar del seu instructiu viatge, Miquel Duran, com qualsevol lector sense prejudicis, afirma que l'idioma, la personalitat i la cultura han de ser les principals característiques dels Estats autònoms, que els interessos espirituals estan abans que els materials i que, per tant, Catalunya té raó.

P. C.

## Editorial Acció

A propòsit d'un article del senyor Navarro Borràs aparegut al darrer número d'EL CAMI, esta Editorial ha de fer públic que recollint la suggerència del mateix il·lustre escriptor feta al seu reportatge "La Fira dels Llibres", començà a estudiar la possibilitat de publicar els clàssics *pesseteros* i intel·ligibles i cregué que seria la millor obra per a començar la de *Les Trobes en llahor de la Verge Maria*, per ser el primer llibre publicat a la Península —no a Espanya!— i així ho anuncià al setmanari *Acció*.

Quedà encomanat de la seua transcripció l'inspirat poeta senyor Josep Monmeneu, qui seguidament es posà a treballar, però degut a les dificultats posades a la Biblioteca universitària per a l'exhibició de l'incunabla, s'ha retrassat un poc la seua publicació. No obstant, tenint el senyor Monmeneu molt avançat el seu treball de transcriure amb l'ortografia de les Normes el text original i estant ja a la impremta bona quantitat de quartelles, podem assegurar que abans de Cap d'any sortirà en forma econòmica una nova edició de *Les Trobes*.

Es propòsit d'esta Editorial, a poc que l'èxit responga, d'editar en la mateixa forma atres clàssics i moderns, novel·les, traduccions, etc., i podem anunciar que dins pocs dies es posarà a la venda el llibre dels Jocs Florals de Lo Rat Penat, amb les poesies dels premis ordinaris i els discursos pronunciats la nit de la festa. Donat l'interès de l'admirable discurs del Mantenedor, senyor Sánchez Gosalbo, no dubtem que s'esgotarà aviat.

Les idees literàries en la Renaixença catalana, per Octavi Saltor. (Assaigs i Monografies de l'Editorial Barcino. Volum III.)

Dintre de la Renaixença catalana, una característica sobre tot és esta: el sentit de continuïtat literària i espiritual amb que es comporten els seus representants, confirmant una vegada més la unitat de la cultura: de la llen-

gua, de la història, del sentit de Pàtria.

En el transcurs de la Renaixença, totes les aportacions que van donant-li forma; avançant a poc a poc, però amb pas segur; recobrant el que es perdia, dignificant la llengua que és la base d'un enlairament segur, tenen un to precís i marquen un solc difícil d'esborrar, que fan així poder resseguir el camí fet pel que amb els seus treballs i amb el seu ajut, feren possible salvar els obstacles que entrebancaven les petjades dels que plens de fe i d'entusiasme foren l'exemple viu d'una tasca que havia d'arribar al fi del seu viatge.

Tot el cicle d'Aribau, els Jocs Florals, el Renaixentisme, els mites populars, el Rastre Bíblic, el Simbolisme Amorós, Guimerà, la superació del Tòpic rural, la Crítica i l'Anècdota són fites que marquen un camí.

Doncs bé, Octavi Saltor va desglossant tot açò amb una prosa acurada i un ferm coneixement del tema. Tema que invita a la meditació i a l'estudi. La intenció crítica de Saltor té moments plens d'una agudesa molt humana i ens posa al davant nostre tot un panorama literari ple de bellesa i de perfecció.

Amb este assaig l'Editorial Barcino fa una bona aportació a les lletres catalanes.

E. S. G.



**FERRROS MATEU**

Guillem de Castro, 5  
VALÈNCIA

## Del nostre Concurs Literari

# Les Rambles de Barcelona

LES RAMBLES.—Vaig a fer l'elogi de les Rambles, d'una cosa tan passejada i tan poc coneguda per molts que creuen saber-se-les de memòria.

Rambles de Barcelona! Rambles que són el cor de la ciutat més atractiva del món. Rambles que heveu tremolat d'angúnia i heveu xisclat d'alegria.

Per sobre el teu asfalt ha passat tot lo bo i tot lo roïn que els anys t'han volgut donar. Ha udolat la torrentada agra i asquerosa de les vagues revolucionàries; ha lliscat la riuada de les grans manifestacions; han trontollat trets, cops de sable i tocs d'atenció; has fruit de l'alegria de les grans diades; has aguantat passiva els melancòlics dies vulgars i grisos.

Però no has perdut ni el seny, ni l'agradable sorpresa d'una cosa nova, ni t'has queixat i has tingut a tothora els braços oberts per als que a tu s'han apropiat.

Rambles de Barcelona! Rambles que a punta d'aua desperteu amb la música dels vostres pardals, que en aquella mitja claror de la matinada ja comencen a catagolar-se al vostre cos tranyies i autos escandalosos, mentre uns empleats municipals vos llaven la cara i vos pentinen, i quan el sol comença ja a tacar-vos amb resplandors vermelles com a llagues, esteu amb la toaleta feta.

Creix el dia i creix la teua animació; passa i repassa la gent —treballadors i desfaenats— amunt i avall; t'atipes de café amb llet, *croissants*, aperitius, taronjades i orxates; t'adornes de flors, te carregues de paper imprès; paixes totes les converses, les grans notícies i els vulgars diàlegs, i ni el soroll et mareja ni el parlar et cansa.

Cap al vespre va a tu el jovent a mastegar la nova del dia, i mentre les ombres van embolcallant-te, tu encens les teues arracades i t'omplis de llum; vas a començar una nova vida, la dels bohemis i la de les papallones, que van florint aci i allà oferint amor.

Nits a la Rambla! Nits plenes de cosmopolitisme eridaner. Pel costat dels que dormen a les cadires —gent sense llar— riuen i gasten plata els burgesos malfaçners.

La matinada et sorprendrà tal com et va deixar, joiosa Rambla, plaenta de ser el més volgut i mimat de Barcelona.

Però alguna vegada has segut roïn i com a rastre de la teua malifeta has amaneixcut amb unes taques de sang.

LA RAMBLA DE CATALUNYA. De les cinc germanes, esta és la més queta de totes. Moltes hores del dia, més que carrer d'una ciutat tan bollidora com Barcelona sembla un passeig d'una d'eixes viles castellanques carregades d'història, d'*hidalgua*, d'escuts, de cognoms il·lustres, de melangia i de fam; no té molta animació, però les cases són senyorials. Darrera d'ella, allà da; cap al tard, grups i més grups de fons d'un paisatge vilatà. Al mig està l'estàtua de Clavé, i als peus el jardí i els brolladors de la plaça de Catalunya sembrada de minyones i soldats; a la nit es volta d'antúncis lluminosos, d'un blau i un vermell escandalós.

RAMBLA DELS ESTUDIS.—A certes hores del dia és la més poblada. Este primer nom és el d'un quiosc que gent —sobre tot jóvens— discutix de futbol a la seua entrada junt al quiosc de Canaletes.

Molts són els que no la coneixen pel nom de Rambla dels Estudis, sinó per Rambla de Canaletes o dels Pardals. Este primer nom és el d'un quiosc que ell sol despataxa més café amb llet a l'hivern i més líquides que tots els bars de Barcelona; de pardals n'hi ha per donar i vendre; és tal l'escàndol que armen que ensordix; sembla un

bosc en compte d'una via cèntrica. A dreta i esquerra, bars i més bars, lo que vol dir *sanwichs* i aperitius a doll. L'Acadèmia de Ciències i Lletres amb el seu to docte; el solar de l'antic Segle i al davant els venedors d'ocells, amb les seues gàbies virolades i aquell bé de Déu que fan la ditxa dels aficionats.

Este tros de Rambla referma el cap entre la plaça de Catalunya i carrer Pelai.

RAMBLA DE LES FLORS.—La Rambla-jardí va des de la seua germana dels Estudis al pla de la Boqueria. És la més infantil de totes, tal vegada la més presumida; encara no han acabat de llavar-li la cara i pentinar-la, ja està ella adornant-se de flors.

Pomells de flors de tota mena, roses-clavells, margarides, lliris, violes, geranis, crisantems, etc., totes les parades estan bellament guarnides. Perfumada i riallera està sempre, creuada continuament per les criades que van i venen al mercat de Sant Josep, d'on arriba el remoreig d'aquell aveper; amunt i avall van els emblanquinadors amb la seua brotxa, com una canya de peixcar, al colí; i els tiracordetes amb la corda al muscle i tots ells amb les bruses blanques o blaves i la barretina roja.

Rambla de les Flors! Amb la teua senzilla i volguda placeta de la Virreina, allí arreconats a la paret les casetes numerades dels *memorialistes*, amb un soldat, un xufro o una criada asseguda a la porta. Quina de drames i d'alegries hauran passat per allí. Quina quantitat de lletres deuen haver sortit d'aquell recó, d'una caligrafia perfecta, però vessant de tòpics i *coenitors*; lletres d'una inutilitat gran, preguntant per tot el poble; lletres d'amor, de fanàlia, o d'un convencionalisme afinat i net; lletres amb noves d'una angoixa crudel tallants com una espasa...

RAMBLA DEL CENTRE.—Al matí és un tros de carrer qualsevol; a la tarda i a la nit té un segell propi i original.

Es la Rambla dels còmics i dels *toreros* sense contrata; de la xuleria i de la bohèmia; alguns porten el cordobès i parlen *caló* com si estigueren al carrer d'*Alcalá* o de *las Sierpes*; els còmics van encara amb el barret de grans ales, amb uns tratges apurats i famolencs i enganxen les converses adobades amb les gran mentires; tots parlen d'aquells èxits, d'aquells temps, d'aquella temporada i esperen entre badalls els *bolos* de Nadal o Pasqua.

Rambla del Centre, amb els virolats cartells del Liceu; amb el desfile d'autors en les nits d'òpera; amb la llibreria d'Antoni López, famosa per la seua tertúlia literària; amb el desaigüe del carrer Fivaller ple d'aparadors enjoiats; amb el teu bar del Centre, d'on sortien aquelles llocades de bohemis, poetes i escriptors. Amb tot el tipisme del carrer Nou de la Rambla.

RAMBLA DE SANTA MONICA.—El darrer tram d'esta gran via va des del monument a Pitarrà al de Colom.

**Felip Albiol**  
Successor: JOAN ABBIOL

Accessoris per a màquines  
Corretges : Lubrificants  
Ferramentes  
SERRA-CINTA «ELEFANTE»  
bàuria, 3 • VALÈNCIA  
TELEFON 10907

Perd la seua línia i s'eixampla una mica; està, per lo tant, deseneixada; lo més principal d'ella és el Banc d'Espanya, la Caserna d'Atarazanes, *Casa Juan* i l'Arc del Teatre.

Llibreries de vell, parades de paper gastat, llibres bruts i desfets, parades i més parades, amb un públic viciadíssim, barates i grans adquisicions de novel·les, literatura completament fracassada.

Tot el districte V es referma en esta Rambla, tot el districte dels fatxendes, invertits, bagasses, de la xusma, de les ganivetades, del viure indecorós i fora de la llei, tot el fem de Barcelona entra i surt per este arc del Teatre, carreró que fa por de traure el nas.

Però al fi de la Rambla, quan un arriba al monument a Colom rodejat de *minuteros*, venedors ambulants i proletaris asseguts a les escales prenent el sol, li pega a la cara la brisa marinerana.

Allavors el pit s'eixampla, dona goig olorar este aire marí, vore aquella b'avor mediterrània, naus i vaixells, veles, cordes, pals i ximeneies, tota la bellesa que té per a nosatres un port de mar.

FI DEL PASSEIG.—Pas a pas, tranquil·lament, sense adonar-nos-en, hem creuat de punta a punta les Rambles de Barcelona.

Jo voldria, lector, que el passeig t'haguera segut plaent; què millor mode de passar una estona que caminar per les Rambles?

Tot aquell que les ha xaïfades se'n recorda, tenen una atracció i un encís tal, es veuen tantes xiques —noies— boniques, que un no pot menys de recordar-se'n.

Per la meua banda, jo puc assegurar-te que les porte travessades al cor.

ENRIC SOLER GODES



## Col·lecció b'Estel

SERIE LITEFARIA

1. *L'espill a trossos*, per Almela i Vives (esgotat), 2'50 ptes.
2. *Blasco Ibàñez i València*, per J. Just Gimero, 3'50 ptes.
3. *Vocabulari Valencià - Castellà*, per Joan de Resa (esgotat), 2'50 ptes.
4. *Proses de viatge*, per E. López Chavarri (esgotat), 2'50 ptes.
5. *Icar o a Impotència*, per Artur Peruchó, 2'50 ptes.
6. *Contes per a infants*, per Joaquim Reig (esgotat), 2'50 ptes.
7. *La poesia valenciana en 1930*, pessetes 2'50.
8. *Mistral i Llorente*, per Teodor Llorente, 4'00 ptes.

QUADERNS D'ORIENTACIO VALENCIANISTA

1. *Concepte doctrinal del valencianisme*, per Joaquim Reig, 0'50 ptes.
2. *Vocabulari Ortogràfic Valencià*, per Carles Salvador, 2'00 ptes.
3. *El País Valencià*, per F. Mateu i Llopis, 3'50 ptes.
4. *La llengua dels valencians*, per Manuel Sanchis Guarner, 1'50 ptes.
5. *Lliçons de Gramàtica: Curs d'Ortografia Valenciana*, per Carles Salvador, 1'50 ptes.

Les demandes poden fer-se a EL CAMI, Centre d'Actuació Valencianista, Av. Nicolau Salmeron, 2, i a Acció d'Art, Redempció, 8 - València



# Actuació valencianista



NOU CONSELL DIRECTIU

En Assemblea general extraordinària celebrada el dia 7 del corrents va ser elegit, per gran majoria, el següent Consell Directiu:

President, En Josep Castanyer i Fons.  
Secretari, N'Enric Orts i Ausina.  
Tresorer, En Lisard Arlandis i Corral.  
Departament de Cultura, N'Antoni Tarín i Sales.  
Departament de Propaganda, En Manuel Marco i Millà.  
Departament de Relacions, En Bernat Bono i Barber.  
Agrupació Infantil, En Josep Navarro i Carbonell.  
Agrupació Femenina, Na Tereseta Calatayud.

EL 11 DE SETEMBRE

El C. d'A. V. ha adreçat al President de la Generalitat de Catalunya el següent escrit d'adhesió a l'homenatge al conseller Casanova:

"El Centre d'Actuació Valencianista, que representa un dels sectors més nombrosos de patriotes valencians, no podia mancar-hi a l'acte d'homenatge als màrtirs que l'onze de setembre de 1714 caigueren defensant la llibertat i independència de la Pàtria catalana.

Els patriotes valencians que ja abans havien perdut a Almansa la seua llibertat, reunits en dos regiments ajudaren a la defensa de Barcelona i moriren com herois al costat del poble que lluitant contra l'exèrcit franco-espanyol volia ser lliure com segles enrere ho havia estat regit per les soles lleis votades a les seues Corts.

I hui, al cap de dos segles de dominació i ocupació centropeninsular, volem que sapian, Honorable President del Govern de la Generalitat de Catalunya, que el Centre d'Actuació Valencianista, de València, està disposat com aleshores a lluitar amb Catalunya i els altres pobles peninsulars davant el mateix enemic secular.

I així com aquell malastruc 1714 els fills del País Valencià gaudiren de l'honor de ser soterrats al Fossal de les Moreres on no s'enterra cap traïdor, tampoc ara hauria ni un sol valencianista que es negara a lluitar amb vós, perquè també saben que Catalunya no ha de refusar-nos el seu ajut per a reconquerir la nostra llibertat."

TELEGRAMA A EUZKADI

Ha estat cursat el següent telegrama: "Partido Nacionalista Vasco. Bilbao (Euzkadi).—Centre Actuació Valencianista, València, acorda adherir-se amb entusiasme sense reserves actual campanya defensora llibertats basques. Us saluda molt afectuosament. Josep Castanyer, president."

AL POBLE VALENCIA

El nou Consell Directiu del Centre d'Actuació Valencianista, conscient de la seua responsabilitat, en fer-se càrrec de la direcció, es creu obligat de fer públic el seu pensament respecte a la missió que a l'entitat li correspon.

Per endavant afirmem que el Centre d'Actuació Valencianista és una organització de treball.

Tots els valencians sense distinció d'idees poden contribuir amb l'acció al costat dels patriotes ja allistats. Sols una condició podem exigir: la fermesa de conviccions patriòtiques.

A més de l'actuació dins del partit a què cadascú pertanya, persones i entitats tenen el deure d'esmerçar part de llurs activitats en l'obra nacionalista del Centre d'Actuació.

Moguts per un sentit d'amplia germanor valenciana, homes de qualsevol siga el seu sector polític poden conivir d'ins del Centre d'Actuació Valencianista i col·laborar, per a complir el deure nacional que hui s'imposa, més fort que mai, de formar les nostres noves promocions amb un esperit de plena valencianitat i ciutadania.

Tot i reconeixent l'importància dels principis polítics —que cadascú de nosaltres particularment i lliurement professa—, creiem també que en un poble com el nostre, per damunt d'altres preocupacions, hi ha la causa essencial de reivindicació pairal, que és la que més poderosament atrau els nostres entusiasmes.

Per tant, la nostra organització està consagrada al culte de l'esmentada causa, respecte a la qual deixem de banda, entre nosaltres, totes les opinions que en altres camps polítics, socials o econòmics podrien separar-nos.

Cal un ideal a l'ànima generosa de la joventut: el Centre d'Actuació Valencianista treballa per a donar-li l'ideal de Pàtria i millorament al nostre poble. Cal que esta força de l'ideal patriòtic infongui plenament la vida dels ciutadans, mantinga alhora els valors espirituals i nacionals del nostre poble i l'impuls d'una marxa ascendent cap a la veritable germanor universal.

La nostra actuació volem que siga completament patriòtica i educadora. Per això ens adrecem a tots els ciutadans del País Valencià sense distinció, que estiguen disposats a esta generosa col·laboració i senten el desig de contribuir a la nostra superació i perfeccionament.

Volem que el nostre siga un moviment de joventut, amb la fortitud, optimisme i esperit combatiu que la caracterisa, sostenint els seus ideals, sotmesos a la contenció, que evita desfugaments estèrils, i curant el seu millorament en tots els aspectes, moral, intel·lectual i físic, i el desvetllament del seu interès per totes les causes nobles.

El redreçament col·lectiu sols podrà assolir-se després del ressorgiment de les antigues virtuts morals de la nostra gent. Contribuir, doncs, a combatre la inhibició, l'escepticisme, la disgregació i la feblesa moral i a pujar una generació sana i forta d'esperit, optimista i coratjosa, disciplinada i amb capacitat de fer prevaldre la pròpia voluntat, enèrgica i ferma en les seues conviccions, ha de ser una de les finalitats fonamentals del C. d'A. V.

Precisar i enrobustir els ideals patriòtics amb el contacte i l'organització i difondre els ideals entre els que no els tenen, perquè mai no s'han preocupat o perquè són adolescents, és la tasca que ens hem imposat complint així en este aspecte, i en estos moments de desorientació entre la joventut, amb el deure que tots tenim de servir a la Pàtria.

Convençuts que un dels més greus defectes del nostre poble és la disgregació, declarem des d'ara que el C. d'A. V. està obert als patriotes de tots els sectors i que el nostre sincer desig és coordinar i relligar cadascuna de les seues futures activitats amb les de totes les altres entitats o agrupaments que es proposen fins similars.

Insistirem en la difusió entre nosaltres de tot lo que siga nostre, des de les manifestacions espirituals als productes materials i al costat dels estudis de tots els aspectes de la nostra cultura ajuntarem els de la nostra economia i de les seues possibilitats.

Es urgent atendre la tasca de fer conèixer la nostra terra, la seua llengua, la seua història i la seua cultura, propagar l'ús en totes les ocasions i de totes les formes, del nostre idioma, i difondre el considerar-lo com a lligam de germanor real i efectiu entre totes les terres on és parlat.

Combatrem l'imperialisme d'altres nacionalitats, reivindicant el dret del nostre poble a governar-se a si mateix amb lleis pròpies, sense ingerències de poders estranys, oposant-nos a què per l'astúcia o per la força se'ns destrueixca i se'ns domine.

No oblidarem acció de tanta importància com la de l'educació física de la nostra joventut, si bé en este camp la nostra tasca ens serà fàcil coordinar-la amb la que ja

duen a terme diverses entitats de diferents sectors esportius.

Esta és l'obra que el Centre d'Actuació Valencianista té per missió i per a la qual, una vegada més, demana la col·laboració de tots els valencians.

EL CONSELL DIRECTIU

★

## Centre Valencianista de Xàtiva

UN MONUMENT A L'INCENDI DE XATIVA I A LES LLIBERTATS VALENCIANES

Este Centre Valencianista, ja des de la seua fundació, acarona la idea de honorar com es mereixen a tots aquells valencians que en el transcurs de la nostra gloriosa història feren donació generosa de les seues vides per tal de defensar les llibertats del País Valencià contra les tendències autocràtiques i centralisadores que després de sangnants lluites aconseguiren el seu objecte després d'Almansa i de l'incendi de la nostra ciutat en 1707, on els xativencs es cobriren de glòria immortal defensant fins morir lo que era raó de llur existència: la llibertat de la ciutat i la de tot el País Valencià.

Açò és cosa, lo mateix que tots els moviments produïts en les terres valencianes que demostren l'esperit independent i l'amor que tot el País sentia per les seues volgudes i admirables institucions, que no devia ignorar ningun valencià, però reconeguem que la majoria d'ells no tenen cap culpa, degut a què en les escoles primàries i d'ensenyança segona s'ha tingut especial interès en apartar els fets històrics que d'alguna mena pogueren despertar anhels de recobriment valencianista, convertint la Història valenciana en una relació de fets dependents de la de Castella i a l'ensens, considerant els moviments liberadors produïts al nostre poble com rebelions de fondo i objectiu condemnables, sense pensar que tan espanyola és la Història valenciana com ho és la casteliana i la gallega i la catalana.

Per este dissortat mode d'apreciació, la majoria dels valencians ignoren la seua història i sabut es que el natural d'una ciutat, d'una regió o d'una nació que desconeix la història d'ella, és un estranger del seu propi país, i un ciutadà en estes condicions ha de carir forçosament del sentit històric creador de la ciutadania, perquè l'agent històric és l'home, no sols en l'aspecte individual, sinó també en el social, i dins els límits del coneixement actual i possible, es mou lo que podríem dir la moral de la Història, que deguem conèixer, puix és innegable que constitueix un deure ciutadà considerar-se unit a la totalitat dels avantpassats per a què, coneguent els seus fets i els resultats per ells obtinguts, ens alicenciem sobre la conveniència d'adoptar futures actituds.

En tots els pobles s'han honorat els fets propis gloriosos com a fonament i explicació i anhels dels moments actuals; tots els pobles han elevat records duradors que constitueixen símbols alicionadors i exemplars per a les generacions que els contemplen. El País Valencià ha estat fins ara massa ingrat per a tots els valencians que en èpoques passades de la vida del nostre poble ho donaren tot per ell. I la reparació d'esta ingratitud, la reparació d'esta injustícia, és el mòbil noble i desinteressat per a què el Centre Valencianista de Xàtiva mamprenja la tasca en mig de gran entusiasme per a elevar a Xàtiva un monument que perpetue la memòria de l'Incendi de Xàtiva i de les llibertats valencianes.

A tal efecte, ha enviat una carta-circular a totes les entitats legalment constituïdes a Xàtiva (polítiques, culturals, econòmiques, etcètera), citant-les a una reunió que, per a tractar de dit monument, canviar impressions i nomenar el Comitè, s'ha de celebrar al lloc del Centre Valencianista el proper dilluns dia 17, a les deu de la nit. Alguns membres de directives ens han expressat ja el seu entusiasme per la iniciativa, i llur promesa de defensar en les corresponents Juntes de l'entitat l'acceptació d'assistència a la reunió.

Com el monument pensem tinga caràcter regional, hem rebut també adhesions de tot el País Valencià i promeses de subscripció per a costejar la magna obra que tant ha de favorir a Xàtiva, tant en l'ordre ornamental i urbanístic, com en l'espiritual i fins econòmic.

A les entitats que no hajen rebut la nostra invitació les preguem e s perdonen i es donen per invitades a la reunió esmentada.

A la ciutat de Xàtiva li preguem i esperem acollir-nos amb la calor que mereix la

# Incomprensió o mala fe

Hom no comprén com hi han molts valencians que no poden vore als valencianistes, i molt menys creure-los en les seues predicacions en bé de la Pàtria valenciana, la mare de tots els valencians, l'única Pàtria gran, l'única terra que hem de defensar amb coratge, unghes i dents; defensar-la de tots els invasors i estranys personatges que la seua tasca sols és fer minvar el nostre terreny i afeblir el nostre patriotisme nacional valencià.

¿Es que no veu, valencians, que la nostra riquesa agrícola, comercial i industrial la trepitgen, i ens escamotegen els nostres drets d'hòmens lliures i conscients? ¿O és que volem estar sempre subjectes a la barra del timó que els de Madrid ens desgovernen, a qui no li interessa per a res València, a no ser per a traure-li el suc, com si foren talment unes sangoneres que ens xuplen la sang? ¿Es que no veu que les caixes del nostre Municipi estan rovellades per manca d'usar-les, perquè no hi ha fondos, perquè els diners valencians van a parar a les caixes de l'Estat espanyol, per a afavorir a altres regions o països que van en contra nostra, que no ens poden vore, pel sol fet de ser valencians?

Davant tots estos fets i molts altres que hi ha, com són els problemes de l'arròs i de la taronja, etc., que de ser

a tots els pobles un sixty per cent valencianistes, en lloc de pertànyer a partits polítics espanyols, tots estos problemes i molts més els tindríem més aviat resolts, que no ara que tenim que esperar-nos a què uns senyors que ignoren el fet transcendental per a resoldre els problemes que es plantegen. Doncs, com dic, de haver un sixty per cent de valencianistes a tot el País Valencià, tots els problemes, tots els conflictes, es desenrotllarien sempre a favor de València, i dels interessos del poble, que a la fi són els interessos dels seus fills; i València com a mare amorosa dels seus fills, es desvetllaria per a conquerir-los la llibertat que ara ens manca, i en plena llibertat tot ho podríem resoldre nosaltres mateixos.

Així, doncs, valencians de tot el País, cal que vos feu valencianistes pel millorament dels nostres interessos; pel millorament de la nostra cultura, de la nostra parla i de la nostra raça.

Fent-se valencianistes, enaltiu els vostres avantpassats que foren model de ciutadania lluitant per la llibertat del nostre poble, hui sotmes tan covardment.

Per la memòria d'ells, cal que lluitem per l'emancipació total del nostre País.

ENRICH SERRANO I MELIA

## Goicoechea - Cirera

Com a català, sento l'orgull del meu origen, doncs és Catalunya quelcom gran que honora Espanya i ens honora a tots els que hem nascut en ella. — ANTONI GOICOECHEA 1930.

Al crit de "Viva España" s'han abraçat dos catalans renegats a la capital de l'ós.

Aquell sant que treballava la terra, el bo de Sant Isidre, ha protestat des de la tomba. Els pagesos catalans que hom ha vist a Madrid no eren treballadors de la terra. Més bé semblaven inspectors.

Es ben trist que es produïsquen fets tan lamentables com esta cavalcada isidrista. L'acte de Renovació Espanyola és gairebé definitiu. No crec que després d'açò tinga forces el senyor Cirera per a fer palesa la seua condició catalanista. Malgrat les diferències, el creiem català. Hui, al finir aquell acte monàrquic-isidrista, hem vist l'aspiració d'esta segona edició de Goicoechea.

Doble delictes per a estos catalans. L'un, desacreditar la sobirania del poble català amb el reconeixement únic del poder central. L'altre, manifestar-se sense reserves al crit de "Viva España" i negar així per segona vegada la personalitat de Catalunya.

Veritablement ha estat una lliçó per als catalans que encara creuen amb la "conllevancia". Hui més que mai és evident que existix a Catalunya una manca de confiança amb l'Estatut. Es necessari quelcom més que done ample

iniciativa per la seua significació moral i alt sentit patriòtic, de justícia i de ciutadania. Pel Centre Valencianista,

EL CONSELL DIRECTIU

★

## Orfeo Valencianista

Esta entitat ha obert la matrícula gratuïta per a les classes de solfeig i cant, al casal de la mateixa, carrer de Catalans, 10, segon. La inscripció serà tancada el dia 30 d'este mes i podrà fer-se de set a nou de la vesprada, per a nens i adults d'ambós sexes.

Els assaigs de la Massa Coral començaran el proper dia 17 del corrent, a les set de la vesprada.

El president, Josep Monmencu.

reconeixement a la sobirania nacional de Catalunya.

Si com s'ha dit, els isidristes actuaven democràticament i en ús d'un perfecte dret, es contradiuen amb el sentit únic de la democràcia. Car esta es produïx sempre amb el màxim respecte a la majoria.

Els catalans tenen un Parlament i un Govern. Es, doncs, a estes organitzacions a les quals els pertoca la resolució a favor o en contra de la dita llei de correus. No mai refusar este procediment —doncs que amb això neguen autoritat a l'Estatut— i dirigir-se demanant auxili a un altre poder estrany.

Els diputats que es retiraren del Parlament català feren renúncia amb aquell acte de la sobirania catalana per ell representada. En canvi, cregueren més encertat declarar la nul·litat d'aquell Parlament a la capital madrilenya. La tàctica és errada des d'un punt de vista català.

Catalunya ha vist amb dolor als seus fills de braços dels imperialistes espanyols. Les quatre barres catalanes han estat servides per a fer propaganda monàrquica en castella, a Madrid. Royo Villanova ha celebrat el triomf.

Resulta veritablement paradògic que dies abans es celebre la assemblea de "catalanes españolas", i l'onze de setembre aquells mateixos catalans lliuren flors al màrtir de Catalunya. Es una farsa més d'aquells renegats, l'única pàtria dels quals és la bolxaca.

Nacionalistes catalans! Al camp català deuen de segar-se aquelles plantes que puguen minvar la futura collita.

Es arribada l'hora d'una acció patriòtica que seleccione tot allò que no produïxca. Aquells paràsits que puguen entorpir el triomf no llunyà de la Catalunya immortal.

ALBERT A. CARBO

Fàbrica de conserves alimentícies, embutits i salades de producte del porc de Francesc Taberner Almacenista de colonials

Especialitat en Canalada "Canale", gros, mitjà i primet. Quadros de canalada magra. Papades. Pernils estil "Andorrà", sense pell ni canalada. Pernils "estil Trévoux" i "Aragnó". Espalletes. Manteca pura de porc.

LA PASIEGA

Emerada fabricació d'articles fins, com "Mortadella", "Picadot de pernil", "Fogassa", "Frito clàssic valencià", Llengües a l'encariata, "Chisbarro Madrid", etc. Pernils en Bandes estil "York", Pernils "Bayona".

Avinguda del Port, 169

VALENCIA



# "La crisi d'una civilització"

(Conclusió.)

Essencialment, l'organització política del món és avui encara la mateixa que instaurà la Revolució francesa i que Napoleó no féu més que estructurar.

Un poder legislatiu elegit pel poble i la missió del qual és confeccionar i aprovar les lleis; un poder executiu per donar compliment i fer respectar aquelles lleis, i, per últim, un poder judicial per a solucionar els conflictes que puguin presentar-se entre els individus o bé entre els individus i l'Administració.

Aquesta organització estava pensada per a un Estat d'activitats quasi exclusivament polítiques, i per això, mentre aquest Estat era absent del terreny econòmic, el funcionament del sistema no topava amb gaires dificultats.

Tota l'organització de l'Estat del segle XIX estava fonamentada en les idees de llibertat econòmica i en el criteri d'una no intervenció en els problemes de l'economia. És la seva opció que els interessos econòmics afins s'uneixin i per tant la prohibició dels sindicats obrers, de les vagues i de les agrupacions d'interessos patronals.

És el predomini del lliurecanvi en les relacions comercials internacionals. És tota l'estructura de l'organisme administratiu més apte per a una funció política que per a exercir activitats d'indole econòmica.

Però arriba un moment en què l'Estat, empès per múltiples causes i circumstàncies, abandona aquesta indiferència i fins repugnància per les activitats de caràcter econòmic; lentament l'Estat va adquirint noves activitats i envaint l'esfera d'acció de la indústria privada. Els conflictes entre els diversos estaments obliguen a l'Estat a sortir de la seva passivitat en aquestes matèries.

La protecció del treballador davant els abusos dels patrons, la protecció de la indústria nacional contra les activitats dels seus competidors estrangers i la protecció del consumidor contra els abusos dels productors i comerciants, són els tres corrents que inicien les noves orientacions de l'Estat, i el porten cap a una incrementació en l'exercici de les seves activitats econòmiques. I així deixen d'ésser il·legals les vagues i els sindicats obrers, i es dicten lleis que posen cada cop un límit més estret a les activitats i iniciatives dels empresaris.

El nacionalisme econòmic obliga a aixecar les barreres aranzelàries i a establir altres mesures que directa o indirectament protegeixin la indústria i el treball nacionals davant les escames de la competència estrangera. I en defensa dels consumidors s'estableixen rígids sistemes d'inspecció i s'arriba a sostreure de l'acció de la lliure concurrència la fixació dels preus.

La influència de les idees socialistes i socialistzants que des de finals del segle XIX es van infiltrant en els organismes públics i en la ideologia dels homes d'Estat, fan la resta de l'obra.

L'Estat es fa industrial i construeix vaixells i fabrica armes, explosius, llumins i fins porcellanes i tapisseries. Els Ajuntaments exploten serveis de gas, aigua, electricitat i transports urbans. L'Estat així mateix posseeix ferrocarrils i exerceix múltiples funcions bancàries mitjançant els Bancs d'Estat, la Caixa d'Estalvis Postal i el Gir postal i telegràfic.

I el que és més greu, és que, empès en aquesta direcció, aspira a dirigir la sencera economia nacional. Els consorciats industrials de l'època de la Dictadura i la política semblant seguida pels primers governs de la novella República, els errors i fracassos de la Reforma Agrària, del Consell Ordenador de l'Economia, dels jurats mixtes, dels estatuts del vi, de l'oli, etc., són mostres ben evidents d'aquesta creixent intervenció de l'Estat en el terreny de la vida econòmica.

En resum, en un període no gaire llarg de temps, hem passat de l'Estat policia, preocupat tan sols de mantenir l'ordre públic, a l'Estat providència que vol fer la nostra felicitat i que, agavel·lant totes les activitats, creu poder ensenyar als agricultors com han de cultivar llurs terres, als industrials com han d'organitzar llurs empreses i als comerciants com i a quin preu han de vendre llurs mercaderies.

I això, vol fer-ho un Estat que no ha sabut organitzar la seva pròpia administració, que tanca cada any els seus pressupostos amb enormes déficits, que s'ha endeutat continuament per poder seguir endavant en la seva vida de conflictes i dificultats.

Però el cas curiós a què volem referir-nos en aquestes pàgines és que mentre l'estructura i les activitats econòmiques de l'Estat anaven variant i ampliant-se, la seva estructura política, romaní quasi inalterada, essent en el dia d'avui ben semblant a la de començaments del segle passat, quan Napoleó I donava vida a l'Estat modern.

L'evolució econòmica del món s'ha efectuat més ràpidament que l'evolució de les seves formes polítiques. Existeix un endarreriment d'aquestes, un decalatge, com ara es diu, i aquest endarreriment dona lloc a un desequilibri productor d'incertesa i de malestar.

Aquestes i altres contradiccions existents en el món dels nostres dies, les innegables injustícies de què està ple el nostre sistema econòmic, malgrat a ell deguin els treballadors la millora en la situació material que s'ha produït en els segles XIX i XX; les perturbacions psicològiques sofertes per la Humanitat, la guerra europea i la crisi mundial han portat al món a un desassossec, a una veritable inquietud que avui és impossible desconèixer i negligir.

Totes aquestes perturbacions han influït més intensament en els últims temps per haver-se produït en ells un fet ben característic. I és l'entrada de les masses humanes en la vida social i política.

El filòsof Josep Ortega i Gasset té publicat un llibre interessantíssim titulat *La rebelión de las masas*, en el qual estudia aquest fet i en treu lògiques conseqüències.

El primer aspecte que ens diu el poder de la massa és un fet de caràcter estadístic. Des del segle VI, en què pot dir-se que comença la història de Europa, fins a l'any 1800, o sigui en més de 1.200 anys, el nombre d'habitants d'Europa sols arriba a 180 milions.

En canvi, de 1800 a 1914, la població del nostre continent puja de 180 milions fins a 460. És a dir, que sols en 114 anys experimenta una creixença de 280 milions, malgrat els enormes corrents emigratoris que d'Itàlia, Espanya, Polònia i altres països europeus van a nodrir els territoris americans.

I no sols s'efectua tal considerable augment en el nombre d'habitants de les terres europees, sinó que té lloc una concentració de masses humanes en unes quantes regions geogràfiques.

En les comarques industrials europees la densitat de població ve fent-se gran, els homes van abandonant els camps per anar-se'n a viure als centres urbans, i apareixen aquestes ciutats monstres que es diuen París, Londres, Berlín i Nova York, que apleguen milions d'homes en ben reduïts espais.

Imagineu la força de creació que poden tenir aquestes enormes masses humanes actuant en petites àrees. Però al mateix temps l'enorme força de destrucció en potència, amagada, força que pot posar-se en acció en quant es donin compte que la posseeixen. Wells diu en una de les seves anticipacions, que les masses humanes han estat fins ara dormides, i que la transformació de la societat vindrà quan els dormits es despertin. I ara sembla que les masses s'hagin despertat.

Però hom pot preguntar-se: ¿és que aquestes masses no existien fins ara? I si existien, ¿per què no actuaven?

Abans de la Revolució francesa no pot dir-se que existissin masses, i, per tant, no podien actuar. La societat estava dividida en classes molt més diferenciades que avui dia, malgrat el que diguin els socialistes. Però la classe treballadora i pagesa, que no havia arribat a la concentració geogràfica dels temps moderns, tenia ben poca influència en la governació de l'Estat. Uns quants homes, reis, ministres o diplomàtics, eren els que en realitat dirigien el món.

Per un cantó, la massa no tenia altres facultats que les d'elegir uns seus representants que en realitat eren els que manaven i governaven; per altra part, la democràcia era certament el govern de les majories, però era així mateix, almenys, el respecte als drets i les idees de les minories. La llibertat de l'individu era sagrada per a les democràcies: llibertat religiosa, llibertat política i llibertat econòmica. I aquest respecte a les minories limitava enormement l'actuació de les idees de la massa.

Però a poc a poc la massa ha anat adquirint consciència de la seva pròpia força. Potser l'origen d'això pot trobar-se en el fenomen semblant que s'ha produït en el proletariat des de que el treball en els grans establiments industrials ha fet veure al proletariat la comunitat dels seus problemes. I adquirida la consciència de la pròpia força, ve tot seguit l'ús d'aquesta força per conquerir el poder i amb ell la satisfacció de les pròpies necessitats i desigs.

La irrupció de la massa dintre el camp de la política, junt amb les contradiccions de què abans he fet esment, és un dels factors que més han contribuït a aquesta crisi de la democràcia de què tant es parla i que, en definitiva, enclou en el seu si un doble fenomen: la crisi de la idea de llibertat i la crisi de l'actual organització de l'Estat.

El sufragi universal inorgànic, els vicis del parlamentarisme, el predomini abusiu del poder legislatiu sobre l'executiu, la inestabilitat dels governs, tot formes i circumstàncies ben allunyades de les que avui són necessàries per a dirigir els negocis públics en llurs noves modalitats. Sobretot els defectes del parlamentarisme i la debilitat i inestabilitat del poder executiu, constitueixen un gran obstacle perquè el complicat organisme administratiu de l'Estat modern canini sense sotrats.

Fins en els països on més arrelat està el liberalisme polític, s'està convençut avui que els mètodes parlamentaris són lents i molts cops mancats d'eficàcia, sobretot en els problemes de caràcter econòmic. La persistència dels déficits en els pressupostos dels Estats teneu en molta part el seu origen en la in-consciència parlamentària, i així es fan assaigs per disminuir les iniciatives dels diputats a proposar noves despeses.

La manca d'autoritat que en matèries econòmiques té l'executiu i les constants variacions de les formacions ministerials en la majoria de països, són un obstacle a la bona marxa dels assumptes que més interessen a la nació. Els èxits obtinguts en el terreny econòmic per algunes dictadures, és que poden actuar en aquestes matèries més ràpidament i amb menys entrebancs.

Així, la solució d'aquestes dificultats ha de cercar-se en una d'aquestes dues orientacions: o bé cal limitar les funcions amb què en els últims decennis s'han anat engrandint les complicades activitats de l'Estat, o bé cal reformar l'organització d'aquest i la seva estructura política.

La primera d'aquestes solucions sembla quasi impossible d'intentar avui per avui. Si bé he sostingut repetidament que l'Estat modern sofreix d'hipertrofia i que moltes de les funcions que avui exerceix estarien més bé encara en mans de la indústria privada, seria tancar els ulls a la realitat el voler negar que l'extensió de funcions de l'Estat és un corrent de caràcter universal

amb el qual es fa molt difícil el lluitar.

Jo nego que pugui afirmar-se amb fonament científic que el món s'encamini forçosament, inexorablement, cap a la implantació de les doctrines de Carles Marx, però jo no he dit mai, en canvi, que l'organització de la nostra societat hagi de retornar a les formes capitalistes o de liberalisme econòmic predominants a mitjans del segle passat.

Així, si es volen salvar la majoria de les nostres institucions democràtiques, caldrà anar a una reorganització de les nostres estructures polítiques en forma que siguin més adients amb les noves activitats de l'Estat.

Això és en essència aquesta crisi del parlamentarisme i aquesta crisi de la democràcia, de què tant es parla i que constitueixen altre dels grans obstacles amb què topa la normal evolució de la nostra societat.

Algunes nacions han volgut resoldre les dificultats presents tirant-se en braços de les dictadures. Hi ha esperits simplistes, tant en les formacions de dreta com en les d'esquerra, que creuen que una dictadura s'estableix en un Estat perquè apareix en ell un home o un grup d'homes amb prou ardidesa per a apoderar-se del poder i perquè els que el tenien fins aleshores en llurs mans no tenen prou energia per saber defensar-lo.

Cal comprendre que les dictadures han fet una florida en els últims anys perquè ha existit en molts llocs un ambient i circumstàncies que els eren favorables. Són les dificultats econòmiques que sofreixen molts països després de l'enorme destrucció de riqueses que produï la guerra, una de les causes que més han afavorit l'adveniment d'algunes dictadures. Tal és el cas de Alemanya. Són també en molts casos els desordres de caràcter social i els abusos i exageracions del sindicalisme revolucionari, el millor adob per a afavorir la creixença de les formes dictatorials. Tal ha succeït a Itàlia.

Una prova que les dictadures no són fets esporàdics, sinó que llur aparició en els diversos països obceix a causes generals, la trobem en el fet que arreu les dictadures es fonamenten en principis que els són comuns. Tals els següents:

a) Supressió o almenys limitació del parlamentarisme, acusat de parlar molt i no realitzar res.

Cert que Primo de Rivera creà una Assemblea, però els seus membres eren de nomenament directe del Govern dictatorial i no podien amb llurs vots modificar les orientacions governamentals. De tipus semblants són els Parlaments d'Itàlia i de Turquia, i encara el primer està a punt d'experimentar profunda transformació.

El mariscal Pilsdusky, a Polònia, conserva la Dieta, però mostra envers ella el més profund dels menyspreus i quan el molesta la dissol i influeix energicament en l'elecció de la seva successora.

Hitler comença anul·lant el Parlament i fent desaparèixer tota possibilitat d'oposició política, i més tard fa elegir-ne un de nou en el qual quasi sols els nazis hi tenen seient.

A Rússia no pot dir-se que existeixi un règim representatiu.

b) Tota dictadura recolza sobre un sol partit que té l'exclusiva d'opinar en matèria política.

Primo de Rivera intentà crear a tal objecte la Unió Patriòtica. Mussolini sols reconeix el partit feixista. A Rússia únicament tenen drets polítics els afiliats al partit comunista, és a dir, una ínfima minoria dels habitants del país.

Hitler inicia la seva actuació de Govern amb la destrucció, molts cops per mitjans violents, de tots els partits existents, excepte el seu.

Una dictadura no pot permetre una oposició organitzada enfront dels seus ideals.

c) Les dictadures es funden i sostenen per la violència. Vegi's, com a il·lustració d'això, els inicis de l'actuació de Mussolini i Hitler.

"Tot Govern —ha dit el rus Krylenko— no és altra cosa que l'arma de violència i de coacció per mitjà de la

qual la classe que té al poder en una societat exerceix la seva dominació política."

¿A quin règim pot aplicar-se aquesta definició amb major exactitud que als règims dictatorials?

d) Tota dictadura es recolza en una organització sindical de la producció, i això tant pel que fa referència als elements obrers com als patronals.

Primo de Rivera fomenta els Comitès paritaris i protegeix els elements obrers organitzats, donant tracte de favor a la U. G. T. i als seus homes, alguns dels quals ocupen llocs importants en l'època de la dictadura.

Mussolini crea l'Organització Corporativa del Treball i anuncia atrevides reformes en aquest sentit.

Hitler, des dels primers moments procura apoderar-se de totes les organitzacions obreres professionals.

I és que el fet econòmic està en la infraestructura de totes les dictadures. En busca de formes econòmiques d'una certa novetat, que justifiquin llur aparició i que donin un contingut a llur ideologia, les dictadures no poden negligir el fet sindical, que des de fa temps és una menaça per a l'Estat democràtic, i del sindicat volen fer la base d'una nova organització econòmica de la societat.

De Sorel no prenen solament les dictadures la seva teoria de la violència, sinó molts altres materials de la seva teoria del proletariat.

Les dictadures representen, en fi, una reacció davant el conflicte entre les noves activitats econòmiques de l'Estat i la seva organització política.

I aquesta reacció es fa en el sentit d'una exaltació de la idea de l'Estat, de l'Estat poder per sobre de tots els altres poders, de l'Estat principi i fi de totes les coses.

Ja ho deia Mussolini en la seva contribució a l'Enciclopèdia feixista de 1923: "Per al feixisme l'Estat és absolut; davant d'ell els individus i les agrupacions són el relatiu."

I és curiós el posar al costat d'aquestes paraules del Duce altres pronunciades a Ginebra no fa molts mesos per Largo Caballero, home representatiu del socialisme intransigent espanyol. Deia allí: "Per definició, el Estado es un poder absoluto que està por encima de todos los poderes sociales."

Com es veu, la concordància d'idees és perfecta, cosa natural, perquè el socialisme polític, a l'igual que les dictadures, és antiliberal, antidemocràtic i antiparlamentari.

Per això, quan sento alguns propagandistes del partit socialista dir als obrers que han de triar entre la dictadura i el socialisme, penso que en realitat no és possible fer aquesta tria, perquè en la pràctica el socialisme és tan dictadura com la que tenen imposada a llurs respectius pobles Adolf Hitler o Benet Mussolini.



Però el període de les dictadures, que no està encara acabat, que possiblement s'estendrà encara en el temps i l'espai, no pot resoldre els problemes que la humanitat té plantejats.

S'ha dit que les dictadures són els aparells ortopèdics que necessiten els règims malalts. Però la vida normal no pot concebre's sotmesa perpètuament a la nosa d'un aparell ortopèdic. Sobre la violència no pot constituir-se res estable, i, per altra banda, l'ansia de llibertat està massa arrelada en el cor dels homes perquè aquests es conformin molt temps amb veure's privats d'ella.

Els qui creiem que la desaparició de la llibertat pot representar l'enfonsament de la nostra cultura i de la civilització creada pels homes del segle XIX, hem de desitjar ardentment que es trobin les fórmules que puguin evitar la caiguda de tota Europa en un nou despotisme medieval. I hem de tornar els ulls a França, creadora de la llibertat, a Anglaterra, mare de les democràcies, en espera que ens donin fórmules noves que permetin superar la crisi política que el món està travessant.



## Pedagogia

### LA SETMANA PEDAGOGICA D'ONTINYENT

Tranquilla i plaenta era la vida, digam-ne pedagògica, a les nostres latituds. Tota ella influenciada d'eixa esterilitat verbalística que caracterisa el dinou espanyol, amb marxas de Càdiç, guerres amb els pobles colonials, discursos eloqüents a les Corts patriotes i, com a conseqüència, pèrdues, desfetes, malifets, runes.

Val a dir que el nostre sistema pedagògic no evolucionava. La rutina, el deixar-se dur, el desfalliment, eren el *modus vivendi* característic. Res més se podia exigir als mestres mal pagats o impagats. Així ens lluia el pèl.

Però precisament estos pobles perifèrics peninsulars, tan desafectes i roïns que es rebel·len contra l'hegemonia central —d'un concepte tan estret i agra filosofia malogradora de les millors disposicions—, estos pobles furtuosos de viure la seua vida, enorme delictes que voldrien sancionar amb les penes més aflictives, iniciaren també, com en moltes coses, la renaixença.

No volem fer història. Seria llarga. Remarquem tan sols que els bascos pogueren bastir-se les millors escoles i que Catalunya, en la primera Mancomunitat —un record enfervorit per a Prat de la Riva— organisa amb caires moderns i mètodes escaients els estudis renovelladors.

Es aleshores quan a Madrid, per esperit d'imitació, pot ser per un sentiment inconfessable d'enveja, se n'adonen que cal preocupar-se'n i comencen a desvetllar-se inquietuds i iniciar-se les millors. Ací un nom. El de l'astut polític don Alvaro de Figueroa, ex-comte de Romanones.

Iniciada la revifalla, la millor preparació i remuneració del magisteri i els problemes escolars són les novetats temàtiques a les assemblees professionals i reunions extra-escolars. A Catalunya culmina la labor en l'organització de l'Escola d'Estiu. De l'intens treball i prestigi assolit per esta Escola ja s'ha parlat mantes vegades a les planes d'EL CAMÍ.

Al País Valencià els problemes de l'escola valenciana es porten per primera volta a l'assemblea de les Jornades a Castelló. La intemperància *demodé*, tan desficiada en hòmens de cultura, dels mestres forasters castellans, impossibilita el traure'n profit de la ponència i treballs dels mestres valencianistes.

Però no fón estèril la llavor llançada al sol de les nostres esperances, car d'aquelles jornades i les escomeses

dels contraris naixqué en els mestres valencianistes la consciència plena de la seua responsabilitat. I s'ha de dir, amb el major elogi, que des d'allavors no han esmerçat el temps. Treball i fe il·luminen el guiatge. Així arriben a d'esta setmana pedagògica d'Ontinyent, organisa per la Inspecció de Primera Ensenyança de València i dedicada especialment als mestres de les comarques d'Ontinyent i Albaida, amb una preparació temàtica dels problemes escaients, singularment en el seu sentit idiomàtic, a les nostres escoles, l'estudi dels quals ja no és possible defugir.

De l'ampli programa de la setmana pedagògica d'Ontinyent cal destacar les conferències doctrinals i al·licionadores del doctor senyor Francesc Alcayde i Vilar, "Caires pedagògics de Lluís Vives"; del senyor Nicolau Primitu Gómez Serrano, "Importància de la llengua materna en l'Escola"; amb una lliçó pràctica a càrrec del mestre Prudenci Alcon, i la del senyor J. J. Senent sobre "Personalitat i Mètodes".

Augurem el millor èxit als nostres amics. Així cal esperar-ho de llur competència.

No està de més repetir-ho. Hem de guanyar l'escola per als nostres nens! Però s'ha de formar degudament al mestre valencià per a que no ens defraude.

### INFORMACIONS I COMENTARIS

L'Escola de Puericultura prepara la tasca per al curs 1934-35. Cursos ordinaris dedicats a la preparació d'instructores de sanitat, guardeses de nens, matrones puericultores. Cursos extraordinaris per a mestres i mestresses, inspectors municipals de sanitat, metges lliures i alumnes de Medicina.

Així mateix prepara el III Curs de Puericultura i el II d'Higiene Escolar.

Molt interessant la labor de l'Escola i molt útil. No hem defugit l'ocasió de fer l'elogi degut. Però hem de fer notar als rectors i animadors de l'Escola una petita omissió. S'obliden sovint que hi som a València. Que l'Escola és de València. ¿No serà, puix, l'ús constant i preferent del nostre idioma en les convocatòries, les propagandes i les ensenyances, el distintiu més arborat per a una escola valenciana?

★

Odis i revenja. ¿Es este el pla per a una entente cordiale?

## El món com va La U. R. S. S. i la S. de N.

El 7 d'este mes començà la 81.<sup>a</sup> reunió del Consell de la Societat de les Nacions, preparatòria de la 15.<sup>a</sup> Assamblea General, oberta el passat dilluns dia 10. Així com l'any darrer tot han estat pessimismes i mals averanys sobre la sort de la S. de N., ara sembla córrer un nou optimisme, en els rengles de la política internacional. On la causa del canvi?

L'octubre darrer, després de la retirada d'Alemanya, quan el Japó havia abandonat —a causa de les seues ambicions sobre Manxúria—, de temps, Ginebra, i Itàlia assumia una actitud tèrbola, els dies de la S. de N. semblaven comptats. Absents encara d'ella els dos Estats més grans del món —U. S. A. i U. R. S. S.—, Anglaterra i França, amb els seus satèlits i els països neutrals no pareixien trobar-se amb ànims per galvanisar la institució que molts proclamaven entrada en el coma.

Des de fa unes setmanes, però, tot ha sofert un canvi taumatúrgic. L'anunci oficiós que la U. R. S. S., el país que ocupa la sisena part del món i compta 170 milions d'habitants, acceptaria un lloc al si de l'Assamblea de Ginebra si n'era invitada, ha fet redoblar les activitats de les cancelleries europees. Les gestions franceses, menades per Louis Barthou, refermat per Anglaterra i Itàlia, han estat ben laborioses, però hui hom pot dir que han reixit plenament.

El reglament de la S. de N., que fixa en dos terços dels votants la majoria necessària per admetre un nou membre en l'Assamblea, està ja assolida de bestreta. Dels cinquanta-dos Estats que constitueixen la S. de N., cinquanta assisteixen a esta 15.<sup>a</sup> Assamblea: trenta-dos d'ells han suscrit l'invitació que ve de ser adreçada a Moscú. La majoria requerida no serà dificultada més que per un sol país, Suïssa, que votarà en contra, per por d'un referèndum interior que podria obligar-la a abandonar la S. de N. Prescindint de la re-

flexió poc amable que ha merescut a molts l'actitud intransigent del país que hostatja la institució ginebrina, no podem menys de remarcar l'estranya actitud d'este país, com d'Holanda —que a la fi s'abstindrà de les votacions— i relacionar-la sense més comentari amb la campanya antisoviètica menada per Deterding i la Royal Dietch, d'ençà que els jaciments petrolífers de Bakú foren nacionalitzats.

L'entrada, però, de la U. R. S. S. no queda reduïda a un simple lloc de membre de la S. de N., sinó que va lligada a l'atorgament d'un lloc permanent en el Consell, a què té un dret indiscutible per la seua situació en el món. Necessitant-se per açò la unanimitat dels membres del dit Consell, les negociacions d'estos dies darrers han estat delicadíssimes. Recordem que en una ocasió anterior bastà el veto del Brasil per ajornar l'entrada d'Alemanya en el Consell, i ara han estat tres països, Argentina, Portugal i Polònia els que semblaven oposar una resistència inflexible. Els dos primers pel caràcter ultra-conservador dels seus governs, el tercer per una absurda megalomania que la porta a voler jugar el paper de leader i *protectora* dels pobles eslaus que Rússia havia tingut sota el vell règim, i que la U. R. S. S. reprén amb la seua força de gran potència oriental.

La mediació decisiva d'Anglaterra ha obtingut l'abstenció de Portugal i Argentina, i Polònia després de les seguretats donades per França i de converses directes amb Moscú, sembla que adhuc votarà afirmativament. Així, des

de la propera setmana la delegació soviètica coneguda de fa anys a Ginebra, on ha pres part activa a la Conferència del Desarmament, s'aseurà a la sala del Palau de les Nacions, i el buit deixat pel Japó i Alemanya serà cobert. Produint encara sobre els Estats Units una suggestió que segurament farà extremer la seua col·laboració en tots els assumptes de ressò mundial en què s'ocupa Ginebra.

★

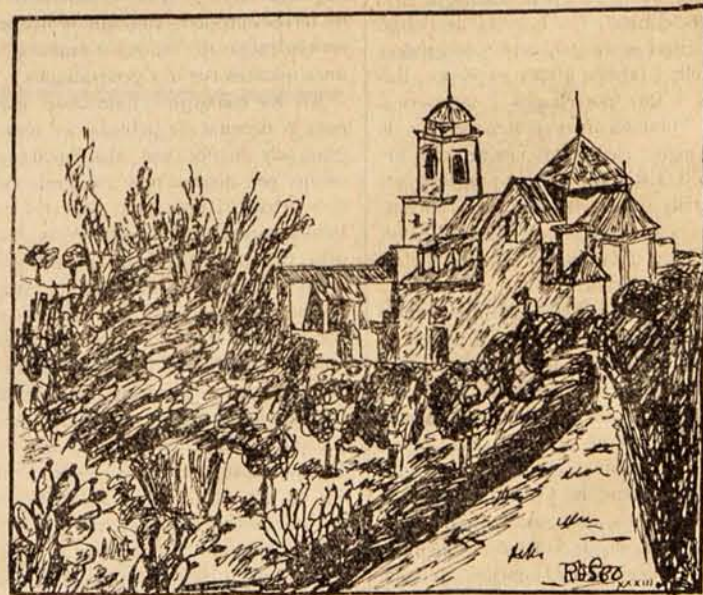
A banda este fet transcendental, la 15.<sup>a</sup> Assamblea, que continuarà les seues sessions segurament fins les primeries d'octubre, haurà d'ocupar-se sota la direcció del nou president, Sandler, representant de Suècia, d'un ordre del dia força nodrit. El memorandum francès sobre el Saar, reclamant l'aranjament previ de les qüestions que un retorn del dit territori al Reich podria causar entre els dos Estats, a causa de la indemnissació per les mines pertanyents a França, i la situació dels seus connacionals hi residents. Les negociacions sobre el Pacte Oriental que seguix xocant amb el recel de Polònia. L'assistència econòmica i política a l'Austria, amb la conversió de l'emprèstic internacional i la garantia de la seua independència. L'enregistrament del pacte d'assistència i col·laboració signat pels Estats Bàltics, Estònia, Letònia i Lituània. Amb la reunió del Bureau de la Conferència del Desarmament, fixada en un principi per al 25 del corrent, però que potser s'ajorne fins octubre o novembre, i que acàs faça un avenç influenciat per l'optimisme renaixent que informa la política d'estes hores.

N.

València 13 setembre 1934.

Es prega als subscriptors de fora que no estiguen al corrent en el pagament de les quotes, envien el seu import a l'administració per Gir Postal o en segells de correu. En atre cas els deixarà de ser enviat el periòdic

### Paisatges valencians



SANT JOSEP DE XATIVA, vist per Rafel Gómez.

**Banc de València**

Alfred Calderón, núm. 11 - VALENCIA CAPITAL: 50.000.000 de ptes.  
Integrat per elements valencians

**CAIXA D'ESTALVIS** En llibretes al 3 i 1/2 per cent d'interés anyal amb **SERVICI DE GUARDIOLES**

**BANCA CANVI BOLSA**

**Calçadors a oïls pesats Pastadores, cilindres etc.**

**IMAD**

Batedores per a arròs i blat  
:: Molins per a arròs ::  
— Peladores de cacau —

Teléfono 12.705

Camí de Barcelona, 20 València